

worden; want zoo gij gelooft, dan zijt gij Abrahams zaad en erfgenamen naar de belofte.

Dus heb ik de *eerste vraag* beantwoord, namelijk: hoe ver iemand kan gaan in den weg ten hemel, en nochtans maar bijna een Christen.

1. Hij kan veel kennis hebben.
2. Hij kan groote gaven hebben.
3. Hij kan een hooge belijdenis hebben.
4. Hij kan veel doen tegen de zonde.
5. Hij kan de genade begeeren.
6. Hij kan beven voor het Woord.
7. Hij kan zich verheugen in het Woord.
8. Hij kan een lid zijn der Kerk van Christus.
9. Hij kan groote hoop op den hemel hebben.
10. Hij kan onder groote en zichtbare veranderingen zijn.
11. Hij kan zeer ijverig zijn in zaken den godsdienst betreffende.
12. Hij kan veel zijn in het gebed.
13. Hij kan lijden voor Christus.
14. Hij kan geroepen wezen van God.
15. Hij kan in zekeren zin den Geest Gods hebben.
16. Hij kan een soort van geloof hebben.
17. Hij kan liefde hebben tot Gods volk.
18. Hij kan ver gaan in de geboden Gods te gehoorzamen.
19. Hij kan eenigermate geheiligd zijn.
20. Hij kan alles doen, aangaande de uiterlijke plichten, wat een geloovige doen kan en nochtans niet beter dan bijna een Christen zijn.

TWEEDE VRAAG:

„HOE EN VANWAAR HET KOMT, DAT VELEN ZOO
VER GAAN, DAT ZE BIJNA-CHRISTENEN
WORDEN?”

„Hoe en vanwaar het komt, dat velen zoo ver gaan, dat ze bijna-Christenen worden?”

1. „Het kan zijn om de stem der consciëntie te beantwoorden”; hoewel weinige menschen genade hebben, nochtans hebben ze allen eene consciëntie. Let eens op, en gij zult zien hoe ver de consciëntie in dit werk al gaan kan.

a. De consciëntie belijdt een God, en dat die geëerd en gediend moet worden door het schepsel. Wij hebben veel atheïstenpractijk, van welke de Apostel spreekt, Tit. 1 : 16: „Zij belijden, dat ze God kennen, maar zij verloochenen Hem met hunne werken.” Maar niemand kan een atheïst in zijn oordeel wezen.

Daar er nu zulk een licht in de consciëntie is, dat ontdekken kan, dat er een God is en dat Hij gediend moet worden met behulp van een verder licht, het licht van het Woord kan iemand zeer opwekken om sterken voortgang te maken in de wegen Gods, terwijl evenwel zijn hart gebrek heeft aan een weinig genade.

b. Weet dit, dat „de natuurlijke consciëntie machtig is, om groot gebruik te maken van de middelen der genade.” Zittende onder de ordonnantiën kunnen ze de gaven der consciëntie zeer uitzetten, hoewel zij dezelve niet kunnen heiligen. Ze mag zeer geregeld worden, schoon ze evenwel niet vernieuwd kan wezen; ze mag verlicht en overtuigd, evenwel nooit zaliglijk bekeerd en veranderd worden.

Gij leest in Hebr. 6 : 4: „van sommigen, die eens verlicht zijn geweest en de hemelsche gaven gesmaakt hebben, en den Heiligen Geest deelachtig zijn geweest.” Wat zullen wij

dit voor een werk noemen; het kan geen zaligmakend werk wezen, geen ware verandering en bekeering van hunnen staat: want niettegenstaande deze verlichting, smaak en deelachtigwording wordt er gezegd, dat ze *afvallen*, vs. 6.

Was het 't rechte werk der genade geweest, zij zouden daarvan nooit afgevallen zijn; een geloovige mag vallen, maar hij kan niet afvallen; hij mag zwaar struikelen, maar nooit kan hij geheel neerstorten; want hij wordt ondersteund door *eeuwige armen*, Deut. 33 : 27. Zijn geloof is bevestigd in de kracht van dat gebed van Christus, dat „ons geloof niet ophoude,” Luk. 22 : 32, neen, Hij zegt ons wel duidelijk, Joh. 10 : 28, dat Hij den Zijnen het *eeuwige leven* geeft, en dat die *niet zullen verloren gaan*.

Het werk dan, waarvan hier gesproken wordt, kan geen zaligmakend werk zijn, omdat het geen blijvend werk is; want die onder dit werk zijn, van hen wordt gezegd, dat zij afvallen. Maar ofschoon het geen zaligmakend werk is, nochtans is het een bovennatuurlijk werk. Het is eene weldaad, die door het Woord teweeggebracht wordt op de consciëntiën der menschen door de kracht des Geestes; en daarom staat er, dat ze het „goede Woord Gods smaken en den Heiligen Geest deelachtig” gemaakt zijn. Zij hebben den Geest niet zaligmakende in hen blijvende, maar met hen twistende en overtuigender-wijze op hen werkende tot ontwaking der consciëntie, en die werk te verschaffen. De consciëntie, dus bewogen zijnde, kan een mensch zeer hoog opvoeren in den godsdienst en in de plichten van het Evangelie en nochtans maar zijn een natuurlijke consciëntie.

Een gewoon werk des Geestes kan iemand in de plichten van den godsdienst aansporen, hoewel het een bijzonder werk des Geestes moet zijn, dat iemand naar de zaligheid zal leiden. Iemand kan den tegenwoordigen bijstand des Geestes hebben, hem bekwaam makende om te prediken en te bidden, en evenwel verloren gaan, uit gebrek aan de vernieuwende tegenwoordigheid des Geestes, die hem bekwaam maakt om te gelooven: Judas had het eerste en nochtans verging hij uit gebrek aan het laatste. Hij had den geest om duivelen uit te kunnen werpen; maar hij had den geest niet om zich

te vernieuwen; want hij wierp zichzelf uit. Dus kan iemand een geofende consciëntie hebben en evenwel vreemd zijn aan een vernieuwde consciëntie; en de consciëntie, aldus geofend zijnde, kan zeer tot de plichten aandrijven. Ik bid God, dat niemand van ons een consciëntie, die aldus geofend is door het Woord, voor een consciëntie aanzie, die vernieuwd is door den Geest: de misvatting is zeer licht, bijzonder wanneer een leven van plichten doorgaans als vrucht wordt aangezien.

c. „De consciëntie van een natuurlijk mensch, is aan kwelling en onrust onderworpen”: schoon eene natuurlijke consciëntie niet geheiligd is met genade, nochtans is zij dikwijls ontrust over de zonde. Kwelling van binnen is geen geval, dat alleen de geloovige heeft, maar somtijds ook een ongeloovige. De consciëntie van een geloovige heeft somtijds kwelling, wanneer zijn zonde waarlijk vergeven is; en de consciëntie van een natuurlijk mensch wordt somtijds gekweld om de zonde, schoon ze nooit van de zonde bevrijd is. God brengt somtijds het Woord thuis op des zondaars consciëntie en past den schrik der Wet daarop toe, hetwelk dan de ziel met vreeze des doods en helleangst vervult. In dezen staat nu begeeft de ziel zich gewoonlijk tot een leven van plichten, alleenlijk om de kwelling uit de ziel te houden.

Als Absalom Joab's korenakkers in brand stak, liep hij naar hem toe, hoewel hij het te voren weigerde, 2 Sam. 14: 30, 31. Zoo ook, wanneer God als het ware een helsche vonk op des zondaars consciëntie laat vallen, met toepassing van den schrik des Woords, drijft dit den zondaar tot de plichten, die hij nimmer te voren beminde. De grond waarom velen den godsdienst aanhangen, is de kwelling hunner consciëntie en het einde hunner volstandigheid daarin, is de geruststelling van de consciëntie; zoo de consciëntie hen niet bestrafte, God zou nooit iets van hen hooren.

De natuurlijke consciëntie heeft eene stem en spreekt veeltijds luid genoeg in des zondaars ooren, hem zeggende, dat dit of dat niet behoorde gedaan te worden. God moet niet vergeten, noch Zijn geboden gering geacht worden; in de zonde te leven, zal het verderf van de ziel zijn. Hierdoor

komt een natuurlijk mensch tot de plichten en neemt een doode belijdenis aan, om daardoor de consciëntie te doen zwijgen. Wanneer iemands maag ongesteld is, hoe smakelijk hij gegeten heeft, het komt gedurig weer boven, en ofschoon het zoet was in 't eten, nochtans is het bitter in 't opgeven. Zoo gaat het met den zondaar, als hij predikatie-ziek of consciëntie-ziek is; hoewel de zonde bij 't plegen hem zoet was, nochtans de nagedachtenis er van breekt de consciëntie bitter op, en dan is zijne godsdienstige belijdenis de pil, welke hij in den mond neemt, om den bitteren smaak der zonde te verdrijven.

d. „De natuurlijke consciëntie, verlicht door het Woord, kan een mensch veel van de ellende van zijnen natuurlijken staat ontdekken.” Hoewel ze hem metterdaad er niet uit kan brengen, nochtans kan ze zooveel doen, dat ze hem daarover verdrietig en onrustig maakt: het kan een zondaar zijne naaktheid toonen, en daarop loopt hij tot het doen van plichten, denkende daardoor de ellende van zijn staat wat te verminderen en bedekking voor zijn naaktheid te vinden. In Gen. 3 : 7 lezen wij: „Als Adam en Eva zagen dat zij naakt waren, zoo hechtten zij vijebladeren aan elkander en maakten zich schorten.” Zoo ook, als de zondaar eens zijne naaktheid en walgelijkheid ziet, ter oorzake van de zonde, daar hij tot Christus moest loopen en Hem aandoen, en Zijne gerechtigheid tot een bedekking Hem afsmeeken, opdat de schande zijner naaktheid niet gezien worde, Openb. 3 : 18. Zoo loopt hij veeleer tot de plechtigheden en plichten, en maakt hij zichzelve een deksel met de vijebladeren zijner belijdenis, zonder Christus eens recht aan te nemen of de consciëntie eenigszins vernieuwd te hebben. De natuurlijke mensch wil gaarne zijn eigen Zaligmaker wezen; hij meent, dat de verandering van zijn staat een zaak is, die binnen zijn eigen macht ligt, en dat het ware werk der genade ligt in het nalaten der zonde en veel op te hebben met de plichten, en daarom loopt menig genadeloos belijder op dezen grond een waren geloovige voorbij; want hij rust op zijne goede werken en hoopt, dat deze hem aangenaam maken bij God. Tegenwering. „Indien eene natuurlijke consciëntie

het zoo ver kan brengen, welk onderscheid is er dan tusschen deze natuurlijke consciëntie in huichelaars en zondaren en eene vernieuwde consciëntie in de geloovigen? Of hoe kan ik weten, dat de werkingen van mijn consciëntie door de natuur alleen daar in gewrocht zijn, of door de genade?”
A n t w o o r d. Ik stem toe, dat het moeilijk valt te onderscheiden tusschen de eene en tusschen de andere, en de zwaarigheid heeft eene tweevoudige oorzaak.

Ten eerste. Zij ontstaat uit de geveinsdheid, die nog in de beste heiligen is. De zwakste geloovige is wel geen geveinsde, evenwel is er in den sterksten geloovige nog een geveinsdheid. Waar veel genade is, is eenige zonde en waar de meeste oprechtheid is, is nog eenige geveinsdheid.

Nu is het zeer gebeurlijk, dat een teedere consciëntie, bij het zien van eenige zonde, haren toestand wantrouwt en verdenkt. Als zij geveinsdheid merkt in eenen of anderen plicht, dan breekt zij uit in klachten: „O gewisselijk, mijne oogmerken zijn niet oprecht, mijne consciëntie is niet vernieuwd; het is maar eene natuurlijke consciëntie, die verlicht is en niet door de genade gereinigd en veranderd.”

Ten tweede. Zij ontstaat uit de gelijkheid, die er tusschen de *genade* en de *geveinsdheid* is; want geveinsdheid is een afbeelding der genade, zonder wezen, een afbeeldsel van genade zonder het leven der genade.

Zeker schilder maakte eene beeltenis, zoo net in al hare levendige kleuren, dat hij zichzelve bedroog, nemende het afbeeldsel voor den persoon en verliefde daarop. Er is geen genade, of een geveinsde kan iets hebben, dat er op lijkt; en daar kan geen plicht door een Christen betracht worden, of een huichelaar zal hem overtreffen.

Een geloovige, ziende, dat iemand die geen ware genade heeft, verder kan gaan dan een, die ze waarlijk heeft, komt dikwijls te twijfelen, of zijne genade oprecht is of niet en of de werkingen zijner consciëntie niet maar alleen de werkingen der natuur zijn, eerder dan de werkingen der genade, gewrocht in dezelve.

Maar tot beantwoording op de tegenwering; gij moogt er over oordeelen naar deze bijzonderheden:

1°. „Indien de consciëntie van een natuurlijk mensch tot waarnemen van plichten wordt aangezet, zoo beperkt hij zichzelf gewoonlijk in het werk van God”: zijne plichten zijn bekort en zijne gehoorzaamheid is een bepaalde gehoorzaamheid; hij doet den eenen plicht en verzuimt den anderen; hij maakt verkiezing en uitzondering onder de geboden Gods, het eene gehoorzamende en het andere nalatende. Zijn gewoon zeggen is: „Wat behoef ik zooveel te doen? Dit en dat is genoeg! Als ik zoo en dus doe, zal ik wel in den hemel komen.”

Maar waar de consciëntie door de genade vernieuwd is, daar is het anders gesteld. Schoon er veel zwakheden mogen wezen, die haar onder de plichten vergezelschappen, nochtans bepaalt die ziel zichzelf nooit in de werken tot God. Nimmer bemint ze God zooveel of ze wil Hem nog meer beminnen; nimmer zoekt ze God zooveel, of zij wil Hem nog meer zoeken; noch dient God te eeniger tijd zoo wel, of zij maakt consciëntie, om Hem nog beter te dienen. Een vernieuwde consciëntie is een fontein van gedurige gehoorzaamheid; want ze ziet een oneindige uitnemendheid, goedheid en heiligheid in God, en daarom wil ze gaarne, dat Zijn dienst haar verhief tot eenige gelijkvormigheid met het voorwerp. Een God van oneindige uitnemendheid en goedheid moet oneindige liefde hebben, zegt de consciëntie, een heilig God moet door een heilig hart gediend worden, zegt de consciëntie.

Indien ik dan mijne liefde of dienst tot God perken stel, of indien ik mijzelf in mijne gehoorzaamheid omtrent God bekort door het eene gebod lief te hebben en het andere te verachten, gehoorzamende in het eene punt en berispende in het andere; dan is al, wat ik doe, alleen maar de werking eener natuurlijke consciëntie. Maar aan de andere zijde, indien ik den Heere liefheb met geheel mijn hart en met geheel mijne ziel, en Hem diene met al mijne macht en vermogen; indien ik Gods geboden omtrent alle dingen, recht acht te zijn, en al Zijne geboden bemin, Matth. 22 : 37 en Mark. 12 : 33, dan is mijne liefde en dienst uit eene vernieuwde consciëntie.

2°. Indien de consciëntie van een natuurlijk mensch hem beschuldigt en bestraft over zijne zonde, dan tracht hij haar tot zwijgen te brengen, maar niet te voldoen. De meeste

plichten van een natuurlijk mensch zijn om de consciëntie te stillen, ja te verworgen.

Maar een geloovige wil de consciëntie liever laten uitschreeuwen, dan dat hij haar den mond zou stoppen, tenzij hij het doen kan op de rechte wijze, en tenzij hij ze vergenoeging kan geven van het bloed van Jezus Christus, door versche daden des geloofs, wel begrepen en toegepast.

De natuurlijke mensch zoekt het geluid der consciëntie te verdooven, eerder dan de schuld weg te nemen; de geloovige tracht naar de wetgeving van de schuld door toepassing van Christus' bloed, en dan is de consciëntie van binnen gerust. Hij doet niet verstandig, die stof in zijn oog hebbende, niets doet dan wrijven en het tranende oog weer droog te maken, latende intusschen het oog vervuild; iemand, die wijzer is, weet dat het niet door wrijven, maar door het oog te zuiveren, beter kan worden; er is iets in het oog gekomen, en dat moet er uit verwijderd worden.

Zoo dan, wanneer mijne consciëntie mij aanklaagt over de zonde en ik het doen van plichten aanvang en een schijn van godsdienstigheid, om de consciëntie den mond te stoppen, en ze zwijgt daarop stil en houdt zich tevreden, dan is ze niet meer dan natuurlijk. Maar indien de consciëntie, wanneer ze beschuldigt, zich niet voldaan wil houden, dan met het bloed van Christus en ik mij daarom houd aan de plichten om mij tot Christus te leiden; en indien ik begeer de besprenging van Zijn bloed op de consciëntie, en niet zoozeer arbeide om haar tot zwijgen te brengen als wel om haar van schuld te ontlasten, dan is ze een vernieuwde consciëntie.

3°. „Daar is geen natuurlijk mensch, al ging hij nog zoo ver en al deed hij nog zooveel in 't stuk van godsdienst, of hij heeft zijne Delila's, zijne boezemzonden.” Judas was al ver gekomen, maar hij droeg zijne gierigheid overal met zich mede, Joh. 12 : 6. Herodes ging ook al ver, hij deed vele dingen onder drang van Johannes' bediening, nochtans was er één ding, hetwelk hij niet deed; hij hield zijn broeders vrouw bij zich; zijn Herodias lag in zijn boezem, Mark. 6 : 17, 18', 20. Neen, de plichten van een natuurlijk mensch zijn gemeenlijk alle om eenige zonden te verber-

gen; zijne belijdenis dient alleen om gruwel te bedekken.

Maar de vernieuwde consciëntie haat alle zonden gelijk David: Ik haat alle valsche paden; hij zag met zijn hart niet om naar ongerechtigheid; hij hield zich niet aan de plichten, om zonden te bedekken, maar om de werken af te breken en de zonde uit te roeien, Psalm 119 : 128 en 66 : 18.

Indien ik dan de leer belijd en den Naam des Heeren vermeld, en roem in de Wet, en evenwel door overtreding God onteer, Rom. 2 : 23. Indien ik leef in liefde tot eene zonde; en mijne belijdenis als een dekmantel daarvoor gebruik, dan ben ik een huichelaar, en mijne plichten vloeien voort uit eene natuurlijke consciëntie. Maar ter anderer zijde, indien ik den Naam Jezus noem, en meteen afsta van ongerechtigheid, 2 Tim. 2 : 19. Indien ik mij houd aan de plichten, niet om de zonde te bedekken, maar om ze te ontdekken en te dooden, dan ben ik oprecht voor God en mijne plichten komen voort uit eene vernieuwde consciëntie.

4°. „Een natuurlijk mensch verhoovaardigt zichzelf in zijne plichten”; indien hij veel is in plichten, zoo verheft hij zich ook veel in plichten; zoo deed de Farizeër, Luk. 18 : 11, 12. „Ik dank U, Heere, dat ik niet ben als andere menschen”; en waarom? waarin bestaat het onderscheid? hoe: „ik vast tweemaal per week en geef tienden van al wat ik heb, enz.”

Maar neem nu eens een begenadigd hart, eene vernieuwde consciëntie; als de plichten het hoogste gaan, dan is het hart het laagste. Aldus was het met den Apostel Paulus, 2 Tim. 4 : 2. Hij deed groote diensten, tijdig en ontijdig, verkondigende den Heere Jezus met vrijmoedigheid en kracht; nochtans was hij zeer ootmoedig ten aanzien van zijne onwaardigheid onder allen; ik ben niet waardig een Apostel genaamd te worden, 1 Cor. 15 : 9. Mij, den minste onder al de heiligen, is deze genade geschied, om onder de heidenen, door het Evangelie te verkondigen den onnaspeurlijken rijkdom Christi, Ef. 3 : 8, en wederom, 1 Tim. 1 : 15: Ik ben de voornaamste der zondaren. Zoodat, wanneer een geloovige het hoogste is in plichten, hij 't laagste is in nederigheid; een huichelaar wordt er opgeblazen door; maar een geloovige komt er nederig onder vandaan; en waarom? omdat een

huichelaar geen gezichten Gods heeft, hij heeft alleen zijne gaven en deelen gezien, dit verheft hem; maar een geloovige heeft God gezien, en geniet gemeenschap met God, en dit maakt hem nederig en klein. Gemeenschap met God, schoon ze zeer verkwikkelijk is, is evenwel voor het schepsel, om hem gering en ootmoedig te maken. Hieronymus merkt aan op Zef. 1 : 1. Daar wordt gezegd dat *Kuschi* was de zoon van *Gedalja*, de zoon van *Amarja*; dat *Amarja* beteekent *het Woord des Heeren*, *Gedalja* beteekent *de grootheid des Heeren* en *Kuschi* wordt verklaard *nederigheid*. En zoo, zegt hij, door *het Woord des Heeren*, ontstaat een gezicht van de *grootheid des Heeren*, en daaruit spruit de *nederigheid* voort.

Indien ik dan mijzelf verhef in een plicht en opgeblazen word onder mijne plichtsvervulling, dan heb ik God niet gezien of ontmoet in eenige derzelve. Maar integendeel, als mijn hart het laagste is, en mijne gaven op het hoogste zijn, indien mijn hart het meest vernederd, wanneer mijn geest vernederd is, en dat ik in 't midden van al mijne diensten, nog een gevoel van mijne eigene onwaardigheid kan houden, (zoo *Kuschi* is de zoon van *Gedalja*), dan heb ik God gezien en genoten in mijne plichten, en mijne betrachtingen zijn die van eene vernieuwde consciëntie.

5°. „Let wel op hetgeen, waaraan het hart bedektelijk den roem van eenen plicht toeschrijft, en dat is er dan de grond van.” Gij leest van zulken, die hunne eigene netten rooken, en hun gaven offeren: waar de roem van eenige daad den mensch wordt toegeschreven, is de grond van die daad het eigen ik: alle rivieren loopen uit in de zee, hetwelk een bewijs is, dat ze van de zee kwamen, Pred. 1 : 7. Zoo ook wanneer iemands plichten eindigen in hem zelf, dan is hij zelf 't beginsel van alles.

Nu, al de plichten van een natuurlijken mensch loopen in hemzelf uit: nimmer is hij door het ware werk der genade recht uit zichzelf gedreven en gebracht tot zelfverloochening; daarom kan hij geen andere hoogte bereiken dan tot zichzelf in al wat hij doet; hij is nooit *arm* geweest *in den geest*, en zoo is hij onkundig om te leven door een ander, en door alle plichten heen, tot Jezus Christus geleid te worden.

Maar de geloovige geeft God den roem van al zijne diensten; wat kracht en leven er in zijne plichten is, God heeft *alleen* de eer, Psalm 11 : 1; 5, want hij is door de genade ledig van zichzelf, daarom ziet hij geen waardigheid noch uitnemendheid in zich. Ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen, zegt de Apostel; maar wien schrijft hij de eer daarvan toe? Aan zichzelf? Neen, niet ik, maar de genade Gods, die met mij is, 1 Cor. 15 : 10. Waar ooit de genade van Christus haren zetel in het hart genomen heeft als de eerste oorzaak van ons doen, daar zult gij zien, dat de ziel meest uitgedreven wordt met een *niet ik* in den mond. Ik leef, doch ik niet. Ik heb overvloediger gearbeid dan zij allen, doch ik niet; 't eigen ik is afgezet en Christus het meest gevorderd, als het hart door de genade levendig gemaakt is; de vier en twintig ouderlingen wierpen hunne kronen neder voor Christus' voeten, Openb. 4 : 10, Gal. 2 : 20. Er zijn twee gewichtige zaken, de eene is, onszelven te schamen over onze zonden, de andere is, den roem onzer diensten aan Christus te geven.

Zoo dan, „indien ik mijne eigen netten rook,” indien ik mijn eigen gewin en voordeel, en de eer van al, wat ik doe, mijzelven geef, dan zaai ik in het vleesch en ben nooit van mijzelven uitgedreven, maar werk alleen uit eene natuurlijke consciëntie: doch indien ik den roem, van al mijne kracht en leven in de plichten, alleen aan God opdraag, indien ik in alles de genade verhef, en van alles, wat ik doe, in oprechtheid kan zeggen: *evenwel niet ik*, dan ben ik waarlijk ledig van mijzelven, en doe het alles met eene vernieuwde consciëntie, Gal. 6 : 8.

6°. „Alhoewel eene natuurlijke consciëntie ons te werk kan stellen, nochtans dringt ze nooit het hart aan tot een heilig leven;” zoodat hij een onheilig hart overal meedraagt. Hoe lang was Judas een belijder, en hij won er niet de geringste genade mee. Gij weet, dat de dwaze maagden hare lampen namen, maar geen olie in de vaten, Matth. 25 : 3, dat is, zij zagen meer naar belijdenis, dan naar heiligmaking.

Maar, wanneer eene vernieuwde consciëntie iemand te werk stelt, zoo wordt het door een wasdom in heiligheid gevolgd; gelijk de genade helpt tot het *doen* van *plichten*, zoo helpen

de plichten tot het *opwassen* in de *genade*. Door veel te wezen in de plichten, is een geloovige te heiliger en te hemelscher.

Indien ik dan veel ben in een leven van plichten en echter een vreemdeling omtrent een leven van heiligheid; indien ik een hooge belijdenis houd, en evenwel niet het ware werk der heiligmaking heb; indien ik (gelijk gezonde kinderen) groot word in het hoofd, maar zwak ben in de voeten; dan heb ik wel giften en uitdeelingen, maar geen genade; en ofschoon ik al veel doe, nochtans heb ik maar eene natuurlijke consciëntie; maar aan de andere zijde, indien de heiligheid van mijnen wandel eene overeenkomst heeft met mijne belijdenis; indien ik niet alleen een *hoorder des Woords* ben, maar een *dader* daarvan; indien de genade toeneemt onder welgestelde plichten, dan houd ik mij bezig in de dingen Gods uit eene vernieuwde consciëntie.

7°. Ten laatste. „Indien een natuurlijke consciëntie de spring-ader van onze betrachttingen is, zoo zal die in het eerst wel hard vloeien, maar zal langzamerhand afnemen en opdrogen”. Maar indien eene *vernieuwde* consciëntie, een *geheiligd* hart, de spring-ader van onze betrachttingen is, dan zal die nooit opdrogen, ze zal altijd vloeien, van 't begin tot het einde, ja in het einde sterker dan in 't begin. Ik weet uwe werken, en dat uwe laatste meer zijn dan de eerste, Openb. 2 : 19. De rechtvaardige zal zijnen weg vasthouden, die rein van handen is, zal in sterkte toenemen, Job 17 : 9. Tegenwering. Maar hoe zouden de plichten van iemand, die dezelve uit eene natuurlijke consciëntie doet, meer afgaan en verminderen dan van iemand, die ze verricht uit eene vernieuwde consciëntie?

A n t w o o r d. De reden is: omdat ze op een lossen wortel en een verdorven grond staan, welke de natuur is. De natuur is een verdorde wortel, en zoo zijn al hare vruchten: maar de plichten, die door eene vernieuwde consciëntie gedaan worden, zijn vruchten, die op een duurzamen wortel staan, welke Christus is; gaven hebben hunnen wortel in de natuur, maar de genade heeft haren wortel in Christus; en daarom, de zwakste genade zal de grootste giften en gaven overleven; overmits er leven in den wortel van de eene is, en niet in den

wortel van de andere. Gaven en genaden, verschillen zooveel van elkander als het leder van uwe schoenen verschilt van de huid uwer voeten; al waren uwe schoenen met de dikste zolen voorzien, zoo ge er veel op ging, het leder zou verslijten; en in korten tijd zoudt gij met uwe voeten op de aarde gaan; maar iemand, die barrevoets gaat, al liep hij zijn geheele leven, de huid van zijne voeten zal niet afslijten; en hoe komt het, dat de huid uwer voeten niet eerder verslijt dan de zool van uwen schoen, ofschoon het leder veel dikker is dan de huid? De reden is, dat er in het eene leven is en in het andere niet: er is leven in de huid van de voeten en daarom kan ze het uithouden, en al dikker en harder worden; maar er is geen leven in de zool van uwer schoen en daarom slijt die af, en wordt dunner en dunner; zoo is het met de gaven en genaden.

Derhalve, indien ik verminder en afneem en in mijne belijdenis verdroog en ten laatste geheel afval; indien ik *begin* met den *geest* en *eindig* met het *vleesch*, dan zijn al mijne daden uit eene natuurlijke consciëntie; maar indien ik toeneem en volhoud, indien ik volstandig blijf tot het einde, en mijne laatste werken meer zijn dan mijn eerste, dan werk ik door eene vernieuwde consciëntie.

Dus heb ik in zeven opzichten die vraag beantwoord, namelijk: Indien de consciëntie zoo ver kan gaan, met iemand tot de plichten aan te zetten, wat onderscheid er dan is, tusschen eene natuurlijke consciëntie in huichelaren en zondaren, en een vernieuwde consciëntie in de geloovigen?

En is alzoo het eerste antwoord geëindigd op de gewichtige vraag: Hoe komt het, dat velen zoo ver gaan, dat zij bijna Christen worden? 't Is, om de stem van de consciëntie te antwoorden.

2. 't Is vanwege de kracht des Woords, waaronder zij leven. Al is dat het Woord niet op ieder evenveel uitwerkt, echter heeft het een groote kracht op het hart der zondaren, om hen te verbeteren, hoewel niet om hen te vernieuwen.

a. Het leeft een onderscheidende en een ontdekkende kracht, Hebr. 4 : 12. Het Woord Gods is levendig en krachtig, scherper dan eenig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot

de verdeling der ziel en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, en is een oordeeler der gedachten, en der overleggingen des harten. Dit is de spiegel, waar iedereen in zien kan, wie hij is. Gelijk het licht van de zon de kleine vezeltjes ontdekt, zoo ontdekt het licht des Woords, schijnende in de consciëntie, de kleine zonden.

b. Het Woord heeft de *kracht der Wet*; het geeft aan de gansche ziel eene Wet, en die verbindt de consciëntie; daarom wordt het zoo dikwerf in de Schriftuur *de Wet* genaamd; zoo niet Uwe Wet mijne vermaking ware geweest, enz., Ps. 119 : 92. Tot de Wet en de getuigenis, Jes. 8 : 20; dit wordt gesproken van het gansche Woord Gods, hetwelk daar een Wet wordt genoemd, vanwege zijn bindende kracht op de consciëntie.

c. Het heeft eene oordeelende kracht, Joh. 12 : 48: Het woord, dat Ik gesproken heb, zal hem oordeelen ten laatsten dage; het vonnis, dat God hiernamaals over de zondaren zal strijken, is geen ander, dan het Woord *hier* over hen uitspreekt. 't Oordeel Gods is niet de dag, waarop God een *nieuw vonnis* zal vellen, maar het is de dag, waarop God eene openbare plechtige bevestiging zal doen van het oordeel, dat door de bediening des Woords *hier* over de zondaren is gegaan; hetgeen klaar is te zien. Matth. 18 : 18: Al wat gij binden zult op aarde, zal in den hemel gebonden wezen; al wat gij op aarde ontbinden zult, zal in den hemel ontbonden wezen; zoodat, als iemand zijn hart tot het Woord wil brengen en het daaraan toetsen, hij haast wel weten kan, wat voor een vonnis God in dien dag over zijne ziel zal laten gaan; want, naar het oordeel des Woords nu is, daarnaar zal het oordeel Gods aangaande hem wezen in den laatsten dag.

Daar is boven de gezegde krachten in het Woord nog een voortbrengende en een zaligmakende kracht; maar die worden alleen in sommigen voortgezet.

Doch de andere zijn van een verdere uitbreiding en kunnen veel doen, daar een goede belijdenis gevonden wordt, zelfs onder diegenen, die geen genade hebben.

Iemand dan, die onder de gemelde drievoudige kracht van de onderscheidende Wet en het oordeel is; die zijn hart doorzocht en ontdekt gevoelt; in zijne consciëntie verbonden

en verschuldigd is; zijnen staat en toestand geoordeeld en gevonnist, kan een voornemen tot een nieuw leven hebben en komen tot een hooge belijdenis van godsdienst.

3. Iemand kan ver gaan in deze richting van belijdenis, zoo hij zeer gevoelig is voor gewin en voordeel en een naam zoekt te hebben in de wereld. Gelijk gezegd wordt van de Farizeën, Matth. 6 : 5, dat ze lange gebeden deden op de markten en op de hoeken der straten, om van de menschen gezien te worden. Velen hebben de grondregels van Machiavelli en meenen, dat men den schijn van deugd moet zoeken te hebben; omdat, hoewel 't gebruik daarvan eene kwelling is, het genot nochtans zeer goed te pas komt. Jeronimus noemt dezulken in zijn brief aan Julianus: arme slaven van de gemeene faam. Menigeen doet iets meer ter wille van het oordeel der wereld dan om het oordeel van zijne consciëntie, en neemt den godsdienst aan meer uit eigen goeddunken, dan om Christus' wille; en doet zoo met den stroom Gods des duivels molen omloopen.

4. Het is uit begeerte tot de zaligheid.

Er is in alle menschen een zucht om zalig te worden; 't is in alles, wat het aanzien ontvangen heeft, natuurlijk, zijn eigen behoudenis te zoeken en te beminnen. Wie zal ons het goede doen zien? is de taal van de natuur, zoekende voor zich de gelukzaligheid, Psalm 4 : 7. Velen kunnen zoover in de begeerte tot de zaligheid in beweging zijn, dat zij zeer werkzaam zijn om die te verkrijgen, b.v. de jongeling, die vroeg: „Goede Meester, wat moet ik doen, opdat ik het eeuwige leven beërve?” Hij kwam al ver en deed vele dingen, gehoorzamende bijna al de geboden, en dat louter uit begeerte tot de zaligheid. Voegt deze dingen nu eens samen en de vraag is beantwoord. Het is vanwege:

1. *De stem van de consciëntie.*
2. *De kracht des Woords.*
3. *Groote begeerte naar eer en aanzien.*
4. *Uit zucht tot de zaligheid.*

Deze dingen kunnen iemand zoo ver brengen, dat hij bijna een Christen wordt.

DERDE VRAAG:

HOE KOMT HET, DAT VELEN MAAR BIJNA-CHRISTENEN BLIJVEN, NADAT ZIJ HET ZOOVER GEBRACHT HEBBEN?

De derde vraag, die ons rest te behandelen, is deze:

„Hoe komt het, dat velen maar bijna Christenen blijven, nadat zij het zoover gebracht hebben? Of wat is de reden daarvan?”

Ik zou de antwoorden hier zeer kunnen vermenigvuldigen, maar ik zal 't alleen in twee vertoogen doen, die naar mijne meening het meest de zaak betreffen.

1. 't Is uit gebrek van goede en gezonde overtuiging. Als een mensch niet ten volle overtuigd is van zonde en zijn hart waarlijk verbroken is, welke belijdenis hij ook moge hebben, hij staat nochtans zekerlijk te misdragen; ieder werk van overtuiging is geen volkomen werk; er zijn overtuigingen, die natuurlijk zijn en uit de rede voortkomen, maar niet door de krachtige werking van den Geest Gods.

Natuurlijke overtuigingen zijn die, welke uit de werking eener natuurlijke consciëntie voortkomen, die beschuldiging inbrengen door het licht der natuur, door hulp van de gewone beginselen der rede, die in alle menschen zijn.

Dan is er ook een geestelijke overtuiging, zijnde dat werk des Geestes Gods op het hart der zondaren door het Woord, waardoor de schuld en de onreinheid der zonden ten volle wordt ontdekt, en het wee en de ellende van eenen natuurlijken staat krachtiglijk thuisgebracht wordt op de consciëntie, tot schrik en ontzetting des zondaars, zoolang hij in dien toestand en conditie blijft.

De eerste is die overtuiging, waarvan gij leest, Rom. 2: 14, 15, alwaar gezegd wordt van de heidenen, hoewel zij geen Wet hadden, dat hunne consciëntie hun nochtans getuigenis

gaf, hunne gedachten hen onder elkander beschuldigende, of ook ontschuldigende; hoewel zij 't licht der Schriftuur niet hadden, evenwel hadden ze overtuigingen van het licht der natuur; nu, door hulp des Evangelies kunnen deze overtuigingen veel uitwerken, terwijl het hart evenwel niet vernieuwd is. De andere is een overtuiging, welke oprecht en in alle deelen volkomen is; velen hebben wel hunne overtuigingen; maar het zijn deze geestelijke overtuigingen niet.

Maar gij zult zeggen: neem eens, dat ik te eeniger tijd onder overtuigingen was, hoe zal ik weten, of mijne overtuigingen alleen die eene, natuurlijke consciëntie zijn, dan of ze voortkomen uit den Geest Gods.

Het zou te groote uitweiding wezen, indien ik deze zwaarigheid zou oplossen naar de juiste mate zou vereischen. Ik zal derhalve het voornaamste onderscheid, in vijf zaken, tusschen het eene en het andere ter neder stellen.

I. Natuurlijke overtuigingen gaan meest over openbare en schandelijke zonden, zonden tegen het licht der natuur; want natuurlijke overtuigingen kunnen niet hooger reiken dan tot het natuurlijk licht.

Maar de geestelijke overtuiging dringt door tot het verborgene en 't inwendige, tot zonden, die anders niet opgemerkt worden, onder welke zijn: geveinsdheid, uiterlijkheid, lauwheid, doodigheid, hardigheid des harten, enz.

Zoo let dan, of uwe kwelling over de zonde, zoowel over 't inwendige als over 't uitwendige gaat, en zich niet alleen uitbreidt tot openlijke zonden, maar tot heimelijke lusten, tot inwendige en geestelijke zonden; hetwelk dus zijnde, zoo is het een zeker bewijs van het werk des Geestes, aangezien uwê bekommering over die zonden meer een onmiddellijke betrekking heeft op de heiligheid Gods, die alleen door dezelve is beleedigd, zijnde zoodanig, dat niemand anders die zou kunnen zien of kennen.

II. Natuurlijke overtuigingen gaan alleen over iemands wandel, niet over zijn staat en conditie, over dadelijke en niet over oorspronkelijke zonden. Maar geestelijke overtuigingen gaan door tot alle zonden, tot zonden van het hart zoowel als tot zonden van het leven; tot de zonden van onze

natuur zoowel als tot de zonden der praktijk; tot de zonden, die met ons geboren zijn, zoowel als tot de zonden, die door ons gedaan zijn. Waar de Geest des Heeren in eenige ziel metterdaad komt werken, houdt Hij den spiegel der Wet voor des zondaars oogen, en opent zijne oogen om daarin te zien, en te letten op die ongestalten en onreinheden, die er in het hart en in de natuur zijn.

Paulus zeide, Rom. 7 : 7: „Ik kende de zonde niet dan door de Wet.” Hoe kan dit waar wezen, dat hij de zonde niet kende dan door de Wet, dat het licht der natuur de zonde ontdekt? Want er staat van de heidenen, dat zij, die de Wet niet hebben, zichzelf tot eene wet zijn, Rom. 2 : 14. De zonde derhalve, waarvan de Apostel spreekt, moet niet genomen worden voor dadelijke zonde, maar voor de oorspronkelijke; hij kende de besmetting der natuur, die fontein der zonde, die van binnen is, niet anders dan die door het natuurlijk licht niet kan geschieden. 't Is waar, dat de filosoof kon zeggen, dat de begeerte de eerste en voornaamste der zonden is; maar ik denk niet, dat hij die inwendige verdorvenheid bedoelde, maar de ongeregelde bewegingen en begeerlijkheden: want ik merk, dat de wijsten onder de filosofen niets van de oorspronkelijke zonde begrepen.

Quintilianus zegt: het is meer te verwonderen, dat een mensch zondigt dan dat alle menschen eerlijk zouden leven, alzo is de zonde tegen de natuur van den mensch. Hoe blind waren zij in dit stuk! En zoo was Paulus, voordat de Geest des Heeren hem ontdekte door het Woord. En inderdaad, dit is een ontdekking, die alleen den Geest des Heeren eigen is. Hij is het, die den zondaar al de ongestalten en onreinheden, die van binnen zijn, doet opmerken, Hij is het, die den zondaar van zijne lompen berooft en hem zijne naaktheid en ellendigen toestand doet zien; Hij is het, die ons de blindheid van ons gemoed toont, de wederspanningheid van onzen wil, de ongeregelde der genegenheden, de' afgebrande consciëntie, de plaag van ons hart en de zonden onzer natuur, en in dezelve radeloosheid van onzen staat.

III. Natuurlijke overtuigingen drijven de ziel meer uit,

om te zien op het kwaad, dat uit de zonde voortkomt, dan op het kwaad, dat er in de zonde is; zoodat de ziel onder deze overtuigingen meer ontzet is van schrik, voor hel, toorn en verdoemenis, dan over de hatelijke en verfoeilijke natuur der zonde.

Maar geestelijke overtuigingen bewerken de ziel tot eene grootere gevoeligheid van het kwaad, dat er is in de zonde dan van het kwaad, dat er komt van de zonde: de oneer, die God is aangedaan, door tegen Zijnen wil te wandelen; de wonden, die gemaakt zijn in het hart van Christus; de smart, die den Heiligen Geest Gods is aangedaan, dit treft de ziel meer dan duizend hellen.

IV. Natuurlijke overtuigingen duren niet lang, zij zijn dadelijk over; zij zijn als een schram in 't vel, die wel een weinig bloedt, en voor dien tijd zeer doet, maar het is dadelijk weer genezen en na weinige dagen is er nauwelijks een teeken van te zien.

Maar geestelijke overtuigingen zijn duurzaam, zij kunnen zoo niet uitslijten, zij blijven in de ziel, zoolang zij haar einde bereikt hebben, (hetwelk de verandering van den zondaar is).

De overtuigingen van den Geest zijn als diepe wonden in het vleesch, die tot het been doordringen en het leven van den patiënt schijnen in gevaar te stellen, en niet te heelen zijn dan met groote wijsheid; als zij genezen zijn, zoo laten ze een litteeken na, dat de patiënt wanneer hij weer hersteld is, zeggen kan: hier zijn de litteekens van mijne wonden, die nooit zullen verdwijnen. De wonden eener ziel, die onder geestelijke overtuigingen is, zijn dieper, en niet te genezen dan door het groote verstand van den Hemelschen Heelmeester; en genezen zijnde, blijven de teekens er van in de ziel staan, die nooit zullen verdwijnen: zoodat de ziel kan zeggen: hier zijn de lit- en merkteekens van mijne overtuigingen nog in de ziel.

V. Natuurlijke overtuigingen maken de ziel schuw voor God; schuld werkt vrees, en vrees veroorzaakt vervreemding; zoo was het met Adam, toen hij zag, dat hij naakt was, Gen. 3 : 10: hij liep weg, en verborg zich voor God.

Maar geestelijke overtuigingen drijven de ziel niet weg

van God, maar naar Hem toe. Efraïms overtuiging was geestelijk, en hij keerde zich tot God, Jer. 31 : 3. Bekeert Gij mij, zoo zal ik bekeerd wezen. Zoo kunt gij zien, dat er een groot onderscheid is tusschen deze beide overtuigingen, tusschen de natuurlijke, en de geestelijke, de gewone en de zaligmakende. Ja, zóó groot is het onderscheid, dat, hoewel een mensch veel kan hebben van de eerste, hij maar bijna een Christen is, indien hij evenwel het laatste niet heeft. Over zulks hebben wij groote reden, om meer naar deze geestelijke overtuigingen te streven. Want:

I. De geestelijke overtuiging is een wezenlijk deel van de ware bekeering; de bekeering begint hiermee; ware bekeering neemt haar aanvang met overtuiging; en ware overtuiging eindigt in bekeering.

Voordat de zondaar van zonde is overtuigd, kan hij nooit van zonden overtuigd wezen: de komst van Christus was om als een Zaligmaker voor zondaren te sterven; en de komst des Geestes is, om ons als zondaren te overtuigen, ten einde wij ons met Christus als Zaligmaker kunnen vereenigen.

Voordat de zonde volkomen aan ons ontdekt is, kunnen wij ons deel in het bloed van Christus niet voor vast houden; neen, zoolang de zonde ongezien is, is Christus ongezoekt. Die gezond zijn, hebben den Medicijnmeester niet van noode, maar die ziek zijn, Matth. 9 : 12.

II. Kleine en gewone overtuigingen (als ze niet tot het hart doordringen), zijn oorzaak van veel geveinsdheid. Lichte overtuigingen mogen de ziel om en bij Christus houden, maar zij kunnen de ziel niet vereenigen met Christus, en dit is de manier van een huichelaar; ik ken geen andere oorzaak van geveinsdheid, dan deze van lichte overtuiging; hierdoor is de Kerke Christi met huichelaars gevuld geworden.

Het is niet alleen de bron van geveinsdheid, maar het is ook de bron van afval; wat was de reden, dat het *zaad* gezegd wordt *te verderven*? Matth. 13 : 5, 6; het was, omdat het *geen diepte van aarde had*. Waar eene volle overtuiging is, is de diepte van aarde in het hart, en daar wast het zaad des Woords op; maar waar de overtuigingen licht en klein zijn, daar verdort het zaad bij gebrek aan diepte. Zoodat gij

in dit betoog klaar kunt zien, hoe het komt, dat velen maar bijna-Christenen zijn, wanneer zij in den weg der Godzaligheid reeds zoo ver gevorderd zijn, namelijk, bij gebrek van ware overtuiging.

III. Dit heeft zijne betrekking op het voorgaande. Het is uit gebrek van de volkomene bewerking door de genade, toen ze voor het eerst in het hart kwam. Waar dit niet is, geraakt al de volgende belijdenis tot niet; een scholier, die dadelijk al wil lezen, eer hij nog het a b c kent, zal nooit goed leeren lezen; een laken, dat op 't getouw niet goed bewerkt is, daar heeft men weinig genot van, men kan 't niet lang dragen en 't doet niet veel dienst; een Christen die (om zoo te spreken) niet goed van het getouw komt, die nooit het rechte werk der genade in zijn hart heeft gehad; zal niet lang duren, hij zal al ineenzijgen als de slagregens vallen, en God immer veel dienst doen, Matth. 13 : 20, 21. Met een kwaden boom te snoeien, zal men hem geen goede vruchten doen voortbrengen; maar de boom moet eerst goed gemaakt worden, zal de vrucht goed zijn, Matth. 12 : 33.

Die een belijdenis van godsdienst opneemt met een onverbroken hart, zal nooit Christus dienen in die belijdenis, met geheel zijn hart.

Ingeval daar geen ware verandering in het hart dergenen is, die het reeds zoover gebracht hebben, dat hij een goede voortgang maakt in de wegen Gods, zal, of als een huichelaar, of als een afvallige sterven.

Zie eens hoe het in de natuur is, indien een mensch wanschapen ter wereld komt, hij zal altijd scheef en kreupel blijven zoolang hij leeft; gij moogt zijne kleederen opvullen en voeren, om de gebreken te verbergen, zijne mismaaktheid en wangestalte blijft evenwel, gij moogt ze verbergen, wegnemen kunt gij ze echter niet; het mag bedekt worden, genezen worden kan het niet.

2. Zoo is het in deze zaak; indien een mensch komt tot eenige belijdenis van godsdienst en hij is niet recht geboren, niet wedergeboren door God en den Geest, Joh. 3 : 5; indien daar niet een volkomen werk der genade in zijn hart is, zijne geheele belijdenis van godsdienst zal hem nooit goed maken.

Hij mag door een leven vol plichten opgevuld worden, maar hij zal ten laatste slechts een huichelaar wezen, uit gebrek van niet terdege bewrocht te zijn, eene gedaante van Godzaligheid mag zijne mismaaktheid bedekken, maar zal haar nimmer genezen. Een mensch kan nimmer een oprecht Christen zijn, noch aangenaam wezen bij God, al was hij nog zoo hoog in belijdenis opgetrokken, zonder een werk der genade in het hart. Want:

I. Zoo hij bij God aangenaam wil zijn, zoo moet zijn gansche hart de plichten, die door hem gedaan worden, beantwoorden: zijn geest en bewegingen van binnen moeten eene gelijkheid vertoonen met zijne belijdenis van buiten. Gebed zonder geloof; gehoorzaamheid tot de Wet, zonder vrees en heiligen eerbied voor den Wetgever, wordt door God versmaad; daden van inwendigen godsdienst moeten de plichten van den uitwendigen godsdienst beantwoorden.

Nu, waar geen genade in het hart is gewrocht, kan geen overeenkomst noch beantwoording wezen, tusschen de gestalte van diens menschen harte en de plichten, die door hem gedaan worden.

II. Die plichten, welke van God opgenomen worden, moeten in oprechtheid gedaan worden. God neemt onze plichten niet bij rekening op, noch oordeelt over ons naar den ijver van onze uitwerkingen, maar naar de oprechtheid van onze harten daarin. Dit is het, dat beide, en de dader en de plicht, bij God aangenaam maakt; indien het met oprechtheid is, neemt God aan het minste wat wij doen; maar zonder oprechtheid verwerpt God het beste, dat wij doen of doen kunnen. Dit is die gestalte des geestes, daar God groot vermaak in neemt, Spreuk. 11 : 20: „Die verkeerd van harte zijn, zijn den Heere een gruwel, maar de oprechten van weg zijn Zijn welgevallen,” en 1 Kron. 29 : 17. De Apostel doet er een groote uitdrukking bij: hij noemt het, 2 Cor. 1 : 12: „de oprechtheid Gods.” Dat is zulk eene oprechtheid, welker werk bijzonder op de ziel is, stellende het hart recht en oprecht voor Hem in al zijn wegen. Dit is de kroon van al onze genade en de roem van al onze plichten; duizenden gaan er verloren en naar de hel, in 't midden van

al hunne plichten en betrachtingen, alleen uit gebrek aan een weinig oprechtheid des harten voor God.

Nu, waar geen verandering van staat is, en een werk van genade in het hart, daar kan geen oprechtheid voor God wezen, want dit is geen kruid, dat in den hof der natuur wast; het hart des menschen is van nature bedriegelijk, ja doodelijk is het, meer zich opstellende tegen de oprechtheid, dan tegen iets anders, Jer. 17 : 9. Gelijk verdorven dingen een grooter ongelijkheid dragen met 't geen zij eerst waren, dan met dat wat zij nooit zijn geweest. God schiep den mensch oprecht, de mensch vrijwillig dit verkiezende, is zichzelf meer ongelijk geworden, dan iets dat beneden hem is; hij is meer een leeuw, een beer, een wolf, een slang, een pad, dan een mensch in oprechtheid gelijk. Zoodat het onmogelijk is, in eenige ziel oprechtheid te vinden, voordat er een werk der genade door den Geest Gods gewrocht is; en zoo komt het, dat een mensch maar *bijna* een Christen is, wanneer hij alles gedaan heeft.

VIERDE VRAAG:

WAT IS DE REDEN, DAT VELEN NIET VERDER
GAAN DAN MAAR TOT BIJNA EEN CHRISTEN
TE WORDEN?

„Wat is de reden, dat velen niet verder gaan in hunne belijdenis van godsdienst, dan tot bijna een Christen te worden?”

De redenen hiervan zijn deze:

1. Het is, omdat ze zichzelf bedriegen in de waarheid van hun eigen toestand; zij tasten in hun toestand mis, en achten zich goed en zeker, wanneer ze kwaad en gevaarlijk zijn. Een mensch kan op zichzelf zien, als een lidmaat van Christus, en evenwel kan God op hem zien als een vat des toorns. Gelijk een kind Gods denkt door meer op zijne zonden te zien, dan op zijne genade; en meer op zijne struikelingen dan op zijn geloof; meer op de inwonende begeerlijkheden, dan de vernieuwende genade, dat zijn staat geheel kwaad is, wanneer die echter goed is (ik ben zwart, zegt de bruid, Hoogl. 1 : 5, nochtans zegt Christus: „O gij schoonste onder de vrouwen,” vers 8), zoo denkt de zondaar door meer te zien op zijn plichten dan op zijne zonden, dat zijn naam geschreven is in *het boek des levens*, nochtans is hij in Gods achting maar een verworpenne.

Er is niets meer gewoon voor een mensch, dan van zichzelf te denken: „dat hij iets is, waar hij niets is,” en zoo „bedriegt hij zichzelf,” Gal. 6 : 3. Menigeen zegent zichzelf in zijn déel aan Christus, terwijl hij inderdaad een vreemdeling bij Hem is; menigeen meent, dat zijn zonden vergeven zijn, terwijl hij helaas nog is een gansch „bittere gal en samenknopping der ongerechtigheid,” Hand. 8 : 23. Menigeen oordeelt, dat hij genade heeft, terwijl hij ze niet heeft, er is één, zegt Salomo, Spreuk. 13:7, die zichzelf rijk maakt

en hij heeft niets. Dit was de eigen gestalte van die van Laodicea: „gij zegt: ik ben rijk en verrijkt geworden en ik heb geens dings gebrek, en gij weet niet, (ik bid u, let daar eens op) dat gij zijt ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt,” Openb. 3 : 17.

Gij weet niet. Zoo *kwaad* als zij waren, dachten ze, dat hun staat goed was; zoo *arm* als zij waren in genade, dachten ze, dat zij *rijk* waren, zoo ellendig en naakt als zij waren, dachten ze dat ze nochtans geen gebrek hadden aan eenig ding.

Nu zijn er verscheidene redenen en oorzaken voor deze misvatting. Ik zal u alleen de volgende vijf noemen:

Ten eerste. De stoute bedriegelijkheid des harten, van ieder natuurlijk mensch, Jer. 17 : 9. Bedriegelijk is het hart, meer dan eenig ding. 't Hebreuwsche woord beteekent hetzelfde als den naam Jakob. Nu, gij weet, dat Jakob een bedrieger was van zijn broeder Ezau; is 't niet omdat men zijn naam noemt Jakob (zegt hij), dat hij mij nu tweemaal heeft bedrogen? Gen. 27 : 36. Zoo beteekent dan het woord: iemand te verkorten, te verschalken, bedriegelijk te wezen; en zoodanig is het hart van ieder natuurlijk mensch, bedriegelijk, meer dan eenig ding.

Gij leest van de bedriegelijkheid der tong, Ps. 52 : 4.

Van de bedriegelijkheid der rijkdommen, Matth. 13 : 12.

Van de bedriegelijkheid der schoonheid, Spr. 31 : 30. En

Van de bedriegelijkheid der vrienden, Job 6 : 15.

Maar het hart is boven alles bedriegelijk; neen, gij leest in Openb. 20 : 3 van de verleiding des satans; nochtans is het menschelijk hart waarlijk een grooter bedrieger dan hij, want hij kon nooit een mensch bedrogen hebben, indien zijn eigen hart hem niet verleid had.

Hierdoor nu komt het, dat de mensch zich verlaat op de goedheid van zijne conditie, uit de groote verraderij van zijn eigen hart. Hoe verkeerd is het in den mensch te roemen op de goedheid van zijn eigen hart! Ik dank God (zeggen ze) schoon ik mij dus en zoo niet gedraag als sommigen, dat ik nochtans' zulk een goed hart heb als de beste. O hoort eens, wat Salomo hiervan zegt: „Die op zijn hart vertrouwt, is een zot,” Spreuk. 28 : 26. Zal iemand zijn geld vertrouwen

aan een beurzensnijder? Of zich verlaten op een bedrieger? Het is een goede regel: gedenkt te wantrouwen. Augustinus bad: „Heere, verlos mij van mijzelven.” Die zijn eigen hart vertrouwt, zal ten laatste zichzelf bedrogen vinden.

Ten tweede. Deze misvatting ontstaat uit de hoovaardigheid van eens menschen geest. Ieder natuurlijk mensch heeft een hoogmoedig hart. In Adam's zonde bleek een groote trotschheid, en er is veel daarvan in Adam's zonen; het is een gewortelde zonde, en hieruit ontstaat die vermetele inbeelding van eens menschen staat en conditie. Salomo zegt: „Wees niet al te rechtvaardig,” Pred. 7 : 16. En Augustinus, bij zekere gelegenheid sprekende over deze woorden, zegt: dat hier niet bedoeld wordt de rechtvaardigheid der wijzen, maar de hoovaardigheid der laatdunkenden. In dezen zin nu is ieder vleeschelijk mensch al te rechtvaardig; hoewel hij niets van die rechtvaardigheid heeft, die hem voor God aangenaam maakt, namelijk de gerechtigheid van Christus, nochtans heeft hij te veel van die gerechtigheid, welke hem behagelijk maakt aan zichzelf, en dat is eigengerechtigheid. Een hoovaardig mensch heeft een oog voor zijne schoonheid, maar niet voor zijne leelijkheid; hij ziet zijne zuiverheid, maar niet zijne smetten, hij let op zijne eigen gerechtigheid, maar niet op zijne ware ellendigheid. Het moet een werk van genade zijn, hetwelk een mensch zal toonen gebrek aan genade. Het hooge oog ziet opwaarts; maar het nederige oog ziet nederwaarts, zoodat dit het opschrift van een geloovige is: de minste van alle heiligen, de grootste der zondaren; maar het karakter van een vleeschelijk mensch is: „ik dank God, dat ik niet ben als anderen,” Ef. 3 : 8; 1 Tim. 1 : 15; Luk. 18 : 11.

Ten derde. Velen bedriegen zichzelf met gewone genade inplaats van zaligmakende genade door de gelijkheid, die er is tusschen die twee. Hoewel vele menschen valsch geld voor gangbare munt ontvangen, zoo nemen meer nog, gewone genade voor de ware. Saul zag den duivel voor Samuël aan omdat hij verscheen in Samuëls mantel. Zoo nemen velen gewone voor zaligmakende genade, omdat de een op de andere gelijkt. Iemand kan onder een bovennatuurlijk werk zijn en nochtans tekort komen in het zaligmakende; het eene

beweegt de natuur, het andere alleen vernieuwt de natuur; ofschoon ieder zaligmakend werk des Geestes bovennatuurlijk is, nochtans is ieder bovennatuurlijk werk des Geestes niet zaligmakend. Hierdoor bedriegen velen hunne eigen zielen, met een bovennatuurlijk werk te beschouwen voor een zaligmakend werk.

Ten vierde. „Velen nemen eene belijdenis van godsdienst voor een werk van bekeering op, en een uitwendige reformatie voor een zeker teeken van inwendige wedergeboorte.” Als de buitenste zijde des drinkbekers slechts gewasschen is, denken ze, dat alles schoon is, al was het van binnen nog zoo vuil. Dit is de *rotssteen* op welken menige ziel zich verplettert tot hare eeuwige schade, aannemende eene gedaante van Godzaligheid, en de kracht daarvan verloochend hebbende, 2 Tim. 3 : 5.

Ten vijfde. Velen bedriegen zichzelf, „uit gebrek, van de Wet Gods op het hart en de consciëntie niet thuis te brengen en toe te passen, om te ontdekken den rechten staat en conditie, waarin een mensch is.” Waar dit ontbreekt, daar is men beroofd van het ware werk der genade, en men zal zijn staat beter achten dan die is. Het is eene aanmerkelijke passage, die de Apostel zich aantrekt, rakende zichzelf, Rom. 7 : 9: „Zonder de Wet leefde ik eertijds, maar als 't gebod gekomen is, zoo is de zonde weder levendig geworden, doch ik ben gestorven.”

Hier hebt gij een verhaal van de verscheidene opvattingen, die Paulus had van zijne conditie, met en zonder het Woord.

a. Hier is zijn opvatting van zijn conditie, zonder het Woord: eertijds leefde ik (zegt hij) zonder de Wet; Paulus had de Wet, want hij was een Farizeër, die de gedaante der kennis had, en der waarheid in de wet, Filipp. 3 : 5, 6, Rom. 2 : 20, derhalve als hij zegt, dat hij was *zonder* de Wet, moet gij 't niet letterlijk verstaan, maar in een geestelijken zin; hij was zonder de *kracht* en *werking* daarvan op zijn hart en consciëntie tot overtuiging en ontdekking van zijne zonden; en zoolang dit zijn staat was, had hij den minsten twijfel niet; hij vertrouwde op de goedheid van zijne conditie; dit wijst hij aan, wanneer hij zegt: *ik leefde.*

b. Hier is zijn opvatting van zijn conditie, *met* het Woord, en die is juist tegenovergesteld aan 't geen ze tevoren was; als het gebod gekomen is (zegt hij), is de zonde weder levendig geworden, doch ik ben gestorven.

Als het Woord des Heeren met kracht op zijne ziel kwam, als de Geest Gods het metterdaad op zijne ziel thuisbracht, (die door het komen van het gebod verstaan wordt); toen werd de zonde levendig, doch hij stierf; dat is: ik zag mijn wanhopigen toestand en de snoodheid van al mijne eigen-gerechtigheid. Toen hield mijn hopen op en mijn vertrouwen bezweek; en gelijk ik te voren mijzelf levend achtte, en mijne zonde dood, zooals God mij wekte door het Woord, toen zag ik mijne zonde levendig en krachtig en mijzelf dood en ellendig.

Zoodat dit de eerste reden is, waarom iemand niet verder komt in de belijdenis van godsdienst, dan tot bijna een Christen te wezen, 't is omdat hij zijnen staat kwalijk begrijpt en dien goed acht, terwijl hij 't niet is, welke misvatting in deze vijf dingen bestaat:

Een bedriegelijk hart.

Een hoovaardige geest.

Nemende gewone genade voor zaligmakende.

Uitwendige verbetering voor ware wedergeboorte, en

Gebrek aan toepassing van de Wet Gods, thuisgebracht op de consciëntie.

2. „'t Is door des Satans listigheid, die, indien hij een zondaar niet kan houden in openbare goddeloosheid er op uit is om hem te brengen tot eene gedaante van Godzaligheid.” Indien hij hem niet kan houden, in zijnen zondigen weg van leven, met geheel verzuim van den hemel, dan vervoert hij hem tot eene belijdenis, met welke men zekerlijk voor den hemel te kort schiet. Hij zal hem het nalaten van sommige zonden toestaan, zoo wij de rest maar willen behouden, en het doen van sommige plichten, zoo wij de andere willen nalaten. Ja, liever dan van zijn intrest in de ziel te scheiden, zal hij toestaan veel goed te doen, behalve onze bekeering en

gemeenschap met Christus ter zaligheid; 't is hem onverschillig door wat weg wij in de hel komen, als hij ons daar ten laatste maar krijgt.

3. „'t Is door wereldsche en vleeschelijke wijsheid.”

Dit is een groote hinderpaal voor velen; want ze zal dikwijls met veel uitwegen tegen de Godzaligheid inkomen. Jehu wil niet van zijne kalveren scheiden, omdat hij zijn koninkrijk niet in de weegschaal wil stellen. Onder velen zou meer ijver en vroomheid zijn, als er minder inzicht en beraad was. Er is een goede voorzichtigheid, die den godsdienst voordeel doet, maar vleeschelijke wijsheid en voorzichtigheid hinderen. Wij worden gelast, voorzichtig te zijn als de slang, Matth. 10 : 16, de slang nu is het listigste dier, Gen. 3 : 1. Maar dan moeten wij ook onschuldig zijn als de duif. Als vroomheid zonder voorzichtigheid is, dan ontbreekt er gerustheid, als voorzichtigheid zonder vroomheid is, dan ontbreekt er oprechtheid; vroomheid zonder voorzichtigheid is te eenvoudig om zeker te zijn; en voorzichtigheid zonder vroomheid is te listig om goed te wezen. Laat iemand zoo wijs, zoo voorzichtig, zoo snedig, zoo vaardig wezen als hij wil, maar laat het zijn in den weg van God, laat het gevoegd zijn met heiligheid en oprechtheid. Dat is eene vervloekte wijsheid, die een mensch verbiedt verder in de diepte van den godsdienst te gaan, dan hij het land kan zien, opdat hij niet door een storm overvallen worde, eer hij den oever bereikt heeft.

4. „Dikwijls is eenige lust in het hart gebleven, die een hartelijk verdrag met Christus verhindert.” Zij willen veel opgeven, maar zij komen nooit tot Gods conditie. De jongeling zocht het eeuwige leven, en daartoe deed hij schoone aanbiedingen, eene gewillige gehoorzaamheid aan al de geboden; behalve aan één, niet meer dan één. En wil God niet van één afstaan? Is Hij zoo streng? Wil Hij niet een weinig van Zijn recht afstaan, als een mensch tot zulk eene hoogte komt? Moet een mensch alles geven? En wil God niets geven?

Neen broeders, hij die omtrent den hemel bekrompen is, zal dien alzoo zeker verliezen als degene die er niet voor wil geven, alles wat hij heeft, en van alles scheiden om die

kostelijke parel, hij zal hem even zeker moeten missen als degene, die er niet naar gedongen heeft, Matth. 13 : 45; 19 : 20.

Niet te komen tot Gods voorwaarden, is het verderf van duizenden zielen; neen, het is datgene, waardoor allen omkomen, die verloren gaan. Een naakt zondaar, tot een naakten Christus; een bloedend gebroken zondaar, tot een bloedenden gebroken Christus; dit zijn Gods voorwaarden. De meeste belijders zijn gelijk het ijzer tusschen twee gelijke zeilsteenen; als God trekt, buigen zij naar Hem over; en als de wereld hen trekt, neigen zij zich tot de wereld; zij zijn tusschenbeiden, zij willen God niet verlaten om de wereld, als ze maar niet verbonden werden, om de wereld te verlaten voor God. Maar als zij van alles moeten scheiden, van iedere lust, van iedere troeteling, van iedere beminde zonde, dan zijn zij met Demas' geest bezeten, en God wordt door hen afgewezen; 2 Tim. 4 : 10.

Vrienden, dit is de groote reden, waarom velen, die bijna Christenen worden, niet verder gaan; de eene of andere beminde zonde belet hen, en na eene lange en hooge belijdenis, moeten ze Christus om die zonde voor eeuwig laten varen; zij liepen wel, maar hier geven zij 't op, en dit alles komen zij tekort, en gaan in eeuwigheid verloren.

Alzoo zijn deze vier vragen beantwoord; namelijk:

1. Hoever iemand kan gaan in den weg naar den hemel, en nochtans maar bijna een Christen zijn.

2. Hoe het komt, dat iemand zoo ver gaat, dat hij bijna een Christen wordt?

3. Hoe het komt, dat iemand maar bijna een Christen is, nadat hij 't zoo ver heeft gebracht?

4. Wat de reden is, dat iemand niet verder gaat, dan tot bijna een Christen te wezen?

Wij komen nu tot de toepassing:

TOEPASSING.

1. Dat de zaligheid geen lichte zaak is, zooals ze wel geacht wordt. Dit betuigt onze Heere Christus zelf, Matth. 7 : 14: „Eng is de poort en nauw is de weg, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden.” De poort der bekeering is een zeer enge poort, en evenwel moet een ieder, die eeuwig zalig wil worden, door deze enge poort ingaan, want de zaligheid is anders onmogelijk: „tenzij iemand wedergeboren is, hij kan het Koninkrijk Gods niet zien,” Joh. 3 : 3. Niet dat deze poort ten opzichte van zichzelf nauw is; neen, want de bekeerende genade is vrij, de poort der genade is altijd open; in de aanbidding van de Evangelische genade wordt niemand uitgesloten, tenzij dat hij zichzelf uitsluit. Christus zegt niet: zoo zulken of zulken tot Mij willen komen, Ik zal ze geenszins uitwerpen; maar, *al wie tot Mij komt*, (hij is dan wie hij is, zoo hij maar een hart heeft om zich met Mij te verbinden) Ik zal hem geenszins uitwerpen. Hij zegt niet: als deze of die mensch wil, hier is water des levens voor hem; maar die wil, neme het water des levens om niet. Christus misgunt niemand de genade; hoewel de zaligheid zeer duur verkregen is, evenwel wordt ze ons vrijelijk aangeboden, Matth. 22 : 3, 5; Hand. 13 : 46; Joh. 6 : 37; Openb. 22 : 17.

Zoodat de poort, die ten leven leidt, niet nauw is van Christus' zijde, of ten opzichte van zichzelf, maar ze is nauw ten opzichte van ons, wegens onze begeerten en verdorvenheden, die den ingang bezwaard maken. Een oog van een naald is groot genoeg voor één draad, maar is te nauw voor een kabel; of het oog van de naald moet verwijd worden, of de kabel moet ontstrengheld worden, anders is de doorgang onmogelijk. Zoo is het in deze zaak, de poort der bekeering heeft een zeer nauwen doorgang voor een vleeschelijk verdorven zondaar, om er door in te gaan; de ziel kan er nooit door komen met beminde en ondertrouwde zonden; derhalve

moet de zondaar van iedere begeerte losgemaakt worden, hij moet de liefde tot alle zonden ter zijde leggen, of hij kan nimmer door deze poort ingaan, want dezelve is nauw. En als hij deze nauwe poort door is, dan komt hij in een nauwen weg om in te wandelen; zoo zegt onze Zaligmaker: nauw is de weg, die ten leven leidt; en welke weg is dit anders dan de weg van heiligmaking? Want zonder heiligmaking zal niemand den Heere zien, Hebr. 12 : 14.

Deze weg der heiligmaking nu, is een zeer nauwe weg; want hij ligt over den hals van iedere begeerte en in het oefenen van alle genaden, onderwerpende de eene en bevorderende de andere; dagelijks stervende, en nochtans dagelijks levende, stervende der zonde en levende Gode, dit is de weg der heiligmaking. En ach, hoe weinigen zijn er die in dezen weg wandelen! Op den breeden weg zijn veel reizigers, maar deze nauwe weg is gelijk de wegen Kanaäns, ten tijde van Samgar, waarvan gezegd wordt, Richt. 5 : 6: „In de dagen van Samgar, den zoon van Anath, hielden de wegen op, en die op paden wandelden, gingen kromme wegen.” De weg der heiligheid is bij de meeste menschen een stille weg; daarom zegt de profeet, Jes. 35 : 8, 9: En aldaar zal eene verhevene baan, en een weg zijn, welke de heilige weg zal genaamd worden; de onreine zal daar niet doorgaan; geen leeuw noch verscheurend gedierte zal daarop komen; maar de verlost en zullen daarop wandelen. De onreinen, de leeuw en het verscheurend gedierte zijn in de kromme wegen, geen anderen dan de verlost des Heeren wandelen in de wegen des Heeren.

Het is dan geen wonder, dat onze Heere Christus zegt van het leven: weinigen zijn er, die het vinden, daar de poort eng en de weg nauw is, die daar henen leidt. Velen geven voor, dat zij wandelen in den nauwen weg, maar zij zijn nooit door de enge poort ingegaan, en velen geven voor, dat ze door de enge poort ingegaan zijn, maar zij wandelen niet in den nauwen weg. Het is een zeer gewone zaak voor een mensch, te vergaan op de misvatting van zijn weg; te gaan op de treden, die de hel vasthouden, en nog te hopen, dat men den hemel in 't eind zal vinden. Die twintigerlei soort van menschen, daar te voren van gewaagd is, loopen naar hun verderf